

INFORMATION FRÅN HÖLÖ MÖRKÖ HEMBYGDSFÖRENING • JANUARI 2023

MARS
26
SÖNDAG
 SOMMARTIDEN BÖRJAR!
KL 13-15
ÅRSMÖTE

VÄLKOMMEN TILL ÅRSMÖTET
DEN 26 MARS KLOCKAN 13
I HÖLÖ MÖRKÖ HEMBYGDSGÅRD
 (Mörkö Bygdegård)

Föreningen har fått ett brev med en berättelse och foton från Mauritz Henriksson. Vi återger brevet något förkortat. Mauritz är verksam i Gålö Gärsar Hembygdsförening. Fifång tillhör Mörkö socken och ligger söder om Trosa i farleden Landsort—Södertälje.

FIFONG ELLER FIFÅNG

MITT BARNDOMSMINNE

Jag, *Mauritz Henriksson*, är född 1941. I min barndom, från 8-årsålder, hade jag nöjet att flera år få tillbringa några sommarveckor på ön Fifong mellan Södertörn och Södermanlands fastland. En av min mors bröder, gift med en Dalarö-flicka, arrenderade Fifong från 1948 till 1958. Jag tror att det blev ett extra år på det, men är osäker.

Min morbror Levin hade varit bussförare och hustrun Märta hade suttit i telefonväxeln på Dalarö. I ett reportage i Svenska Dagbladet 1953 kan man läsa att de "var ständigt omgivna av jäktade människor" och ville uppleva något annat. Våren 1948 kom de till Fifong med sitt bohag från Dalarö. Jag vet att deras häst Putte kom från Dalarö, men kanske inte samtidigt. I vilken ordning, och varifrån, de övriga djuren, två kor, en gris, höns och flera kalkoner kom till ön vet jag inte. Märtas föräldrar kom också att vara med på ön de första 4 – 5 åren.

Men alla fanns där när jag kom dit första gången 1949. Av moderniteter som telefon och elektricitet fanns inget de första åren. En batteriradio i köket att lyssna på väderutsikterna från, var det närmaste moderna samhälle som fanns. Och de stunder på dygnet då Sveriges Radio sände väderrapport respektive -utsikter var heliga. Då skulle det vara absolut tyst i huset.

Det stod en vind-generator utanför uthuslängan. Men om den gav någon ström vet jag inte. Möjligen att pumpa upp vatten till djuren med. Levin byggde ett elverk i jordkällaren i hagen. En tändkula drev en generator som laddade upp en samling ganska stora batterier. Motorn drogs igång med jämna mellanrum så det fanns ström till både lyse och vattenpumpar. Då blev det till och med rinnande vatten i kök och badrum.

Båten som Levin och Märta anlände med behövde ersättas. Ny fiskebåt beställdes från Trosavarvet. Självvuxna stävar och vränger till den sågades ner från Fifongs ekar. Levin gick omkring med mallar i skogen och letade efter de bästa formerna. Motorn var förstås en tändkula. Fisket var ju huvudnäringen. Därifrån kom de kontanta inkomsterna. I första hand strömmingsfisket, men sporadiskt bedrevs nätfiske efter plattfisk, sik och gädda. Med långrev fiskades ål, men där kom även plattfisk och abborre med. Bete till långreven användes löja som de fick i löjnet inne i hemviken. Abborrarna hade svårt att överleva i sumparna, därför åts det stundtals abborre minst en gång om dagen. Inget fick gå till spillo. Vintertid fiskades det med not på isen mellan Fifong och Lisön. Detta tillsammans med några fiskare från Lisön.

Från jordbruk och djurhållning gick det mesta till egen förbrukning. Sommartid besöktes Fifong av fritidsbåtar. Besättningarna kom ofta upp och köpte ägg och mjölk. I övrigt var det bara slaktdjuren som såldes när det blev dags. Föddes det tjurkalv göddes den upp och såldes till slakt. Kalkoner kunde också gå till slakt de år de fick många kycklingar.

Hästen Putte var mest ett trivsamt husdjur. Första åren fick han vara med och gör lite nytta. Men sedan Levin köpte en traktor blev han bara en trevlig kamrat. Var det inte hjul på föremålet han skulle dra, då vägrade han gå. Åskrädd var han. Jag minns ett tillfälle när åskan var riktigt besvärlig. Putte, som gick i hagen mellan bostaden och ladugården, satte i sken vid varje knall. Vi ropade fram honom till köksfönstret. Där satt jag på diskbänken med öppet fönster och höll om hans huvud till ovädret dragit vidare.

Övriga djuren fick i alla fall inte jag samma kontakt med. Utom grisen som gnydde när man kliade den bakom örat. Kalkonerna var opersonliga, men hönsen kom närmare om jag strödde ut lite havre. Råven tog för sig i hönsgården. Det var inte roligt, men den fick inte skjutas. Däremot bjöds den ändå på gratismiddag ibland. Det hände att dykande sjöfågel drunknade i näten. De fick råven smaka på.

Jag och mina föräldrar firade jul därute ett år. Då satt vi i köksfönstret och tittade på när en kull valpar kalasade på sjöfågel. Råven är också ett vackert djur. Mina egna upplevelser på Fifong, förutom kontakt med djuren, var naturligtvis bad i Västra Fladen, promenader i skogarna, åka båt och slåss med myggen. Båt har jag ägt

och färdats med i nästan hela mitt liv. Men alltid med motor. Dock seglade jag i hemviken (som heter Sörviken) på Fifong. Vid sydliga vindar rodde jag ut så långt som sjöhävningen tillät. Där satte jag ett hemmagjort segel på en stång med ett rå, och seglade tillbaka till bryggan. Gång på gång till det var matdags. Den stora lyckan infann sig när jag som 10-åring fick styra fiskebåten från Trosa och hem till ön. Levin satt i lastutrymmet och pekade. Utom genom sundet norr om Grisskären. Förutom fiskleveranser tidig morgon, besöktes Trosa en gång i veckan för inhandling av sådant som inte producerades hemma på ön. När jag kommit upp i tonåren började jag feriearbete på sommarloven. Därefter blev besöken kortvariga. Jag hade fått en lådkamera i julklapp. Bilderna är tagna med den, synd bara att jag inte tog fler bilder. Jo det gjorda jag, men de blev inte så bra.

En flygolycka med en Vampire J28 från flygvapnet som i tät dimma flög in i berget intill Fifongs fyr i juli 1951. Händelsen stod i Dagens Nyheter den 10 juli 1951. Både Levin och Märta deltog i sökandet efter i första hand piloten. En mindre trevlig upplevelse enär han inte återfanns annat än i delar.

Isen vintern 1952-53 var svår. Den brast inte för båten och höll inte att gå på. Levin och Märta kom inte iland på flera månader. De fick därför på våren besök av ett team från Svenska Dagbladet som gjorde ett reportage om paret på Fifong. Jag har klippt ut det och klistrat in det i en klippbok.

Levin och Märta flyttade till Handen i Haninge kommun. Märta blev senare sjuk och gick bort i cancer. Levin kom in i byggbranschen tills han blev pensionär. Jag hade ofta och god kontakt med honom tills han gick bort 1989, 78 år gammal.

Brevskrivaren Mauritz Henriksson vaktar höns på Fifång en sommardag på 1950-talet.

”Nätläggaren är min morbror Levin Andersson. Min far Jorma Henriksson ror. Vad Levins och Märtas kossa hette kommer jag inte ihåg.”

Foto: Mauritz Henriksson i mitten av 1950-talet

FIFÅNG NATURRESERVAT

Sedan 1999 är denna lilla arkipelag med ett tjugotal bergiga öar, i Södertälje kommuns sydligaste del, ett marint naturreservat. I södra änden av ön Fifång finns en skyddad hamn med bryggor som förvaltas av Södertälje båtsällskap. Dit kan du ta dig med egen båt. Naturreservatet omfattar öarna Fifång, Oxnö, Korpen samt ett 20-tal mindre holmar och skär.

FIFÅNG—EN Ö UTAN KÄLLOR

ETT SKÄRGÅRDSTORP UNDER TULLGARNNS KUNGSGÅRD

Författare Maria Landin och Björn Öberg

Utgiven av Hölö Mörkö Hembygdsförening. *Beställ i webbutiken via QR-koden.*

Ur skriften:

”Arrendatorn Levin Andersson hade gift sig 1945 med Märta Nilsson. Märta arbetade tidigare på telefonstationen i Dalarö och Levin hade varit bussförare i Haninge. Levin och Märta innehade arrendet mellan 1948 och 1957 då de utflyttade till Österhaninge. Under en tid mellan 1949 och 1951 bodde Märtas föräldrar Bertil och Gerda Nilsson på Fifång och hjälpte till med jordbruket och fisket.

Johan August Levin Andersson

f 1911-01-29

d 1989-05-07

Hustru Märta Elvira f Nilsson

f 1907-08-12 i Dalarö sn

d 1969-03-29

Levin Andersson var den siste arrendator på ön som hade nötkreatur och bedrev jordbruk. När Levin Andersson flyttade var jordbrukets drygt 400-åriga historia på Fifång slut.”

CIRKLAR OM HÖLÖ OCH MÖRKÖ

Vi har 2 studiecirkel om Hölö. Vill du dela med dig av dina kunskaper om bygden eller lära något nytt? Eller känner du för att driva en egen cirkel om något område i Hölö? Det finns plats för flera cirklar i Hölö!

Sörby - Valåkers väg i Hölö

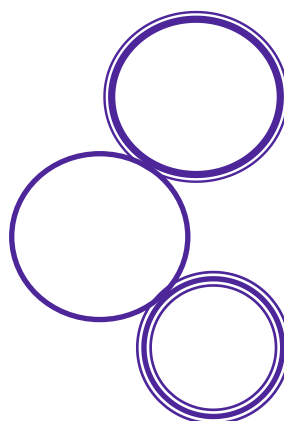
Cirkeln om en del av gamla riksettan rullar vidare. Om du vill vara med kontaktar du Kristin på 073 641 53 98.

Edeby med omnejd i Hölö

Cirkeln startade hösten 2021. Kontakta Susanna Lundberg på 070 752 54 00 så får du veta mera.

Mörköcirkeln

Kontakta Waltraut på 070 147 23 17 om du har frågor om Mörköcirkeln.

HÖLÖ MÖRKÖ HEMBYGDSFÖRENINGENS STYRELSE 2022

Kristin Bladh Ström, ordförande	073 641 53 98
Carl-Albert Rydemark, v ordf	070 533 76 50
Waltraut Neuschütz, sekr	070 147 23 17
Rasmus Eriksson, kassör	070 753 14 37
Barbro Andersson	070 355 84 38
Edvard Byström	070 081 55 26
Elisabeth Karlsson	072 211 01 80
Sonnie Kimsjö	08 550 605 31

ADRESS	Tormesta 30, 153 93 Mörkö
E-POST	info@holomorkohbf.se
HEMSIDA	www.holomorkohbf.se
FACEBOOK	@holomorkohbf
PLUSGIRO	82 65 18-3
BANKGIRO	5495-3138

BLI MEDLEM!

Medlemsavgiften är 200 kronor för enskild medlem och 275 kronor för familj. I avgiften ingår Årskrönikan som vi skickar i god tid före årsmötet.

Betala till plusgiro 82 65 18-3 *eller* bankgiro 5495-3138.

Anmäl dig samtidigt på hemsidan under fliken Föreningen/Bli medlem.

